

Exposició: Jasper Johns. Les empremtes de la memòria.
IVAM (Institut Valencià d'Art Modern)
1 febrer – 24 abril 2011

Comissària: Martine Soria

Organitza: IVAM (Institut Valencià d'Art Modern)

Patrocina:

L'IVAM presenta una exposició del pintor, escultor i artista gràfic Jasper Johns (Allendale, Carolina del Sud, 1930), una de les figures més importants de l'art de mitjan del segle XX, a qui se li ha atorgat recentment el Premi Internacional Julio González de la Generalitat Valenciana.

L'exposició reuneix prop d'un centenar d'obres que recorren cinquanta anys d'una de les carreres més apassionants i consagrades de l'art contemporani. Les obres provenen de museus americans i europeus com National Gallery of Art, Washington ; MFAH, Houston ; Whitney Museum, Nova York ; The Broad Art Foundation, Santa Mònica; Milwaukee Art Museum ; Centre Georges Pompidou, Paris ; Caram, Londres, entre altres, i de col·leccions privades que mostren l'evolució del treball de l'artista. La seua presència es veu complementada per un important préstec de Jasper Johns que inclou la major escultura d'este creador realitzada en 2007 i mai abans exposada.

El catàleg de l'exposició reproduïx les obres exposades i conté textos de Consuelo Císcar, Martine Sòria, Daniel Abadie i Luciano Caprile.

Amb motiu de la mostra, l'IVAM ha organitzat un Taller Didàctic dedicat a l'estudi de les tècniques d'encàustiques i ceres emprades per Jasper Johns en les sèries de números.

L'exposició té un caràcter retrospectiu especialment consagrat a l'escriptura, un tema recurrent en la seua obra. Els símbols tipogràfics protagonitzen esta selecció de pintures i gravats. Jasper Johns va pintar símbols familiars com a

dianes, banderes nord-americanes, números i lletres de l'alfabet. Símbols que estaven en l'imaginari popular, però renovats en el seu propi estil aplicant grosses capes de pintura perquè el propi quadre es convertira en un objecte i no sols en la reproducció d'objectes recognoscibles. Esta idea d'art-com-objecte es va convertir en una poderosa influència en l'escultura i la pintura posteriors i ha sigut especialment significativa per a la història de l'art nord-americà.

Tinta xinesa sobre plàstic i dibuixos complementen esta mostra que quedaria incompleta sense el conjunt de gravats que les acompanyen. L'obra gràfica de Johns tant sobre planxa de coure com en litografia és immensa; seguint Picasso i Matisse la labor d'estampació és omnipresent en el seu quefer quotidià, i com a eminent gravador ha traspassat els límits i ha modificat les tècniques que ha emprat. Moltes de les obres que es mostren en l'exposició -en què conflüixen diverses tècniques- posen el seu accent sobre símbols de comunicació no verbal que apareixen de manera recurrent en el seu treball.

Jasper Johns (Allendale, Carolina del Sud, 1930) va créixer en el cor del Sud dels Estats Units, va residir en Allendale i altres localitats de Carolina del Sud després del divorci dels seus pares. Allí cursa estudis universitaris, però ja en 1949 es trasllada a Nova York i ingressa en una escola d'art comercial. Incorporat a l'exèrcit, se li va destinar al Japó, on va romandre fins a 1952. Encara que algun dèbil rastre d'influència japonesa puga percebre's en algunes obres molt posteriors, és possible que es dega més a la relació que va mantindre amb el músic John Cage, un dels personatges centrals de l'avantguarda americana l'interés del qual pel budisme zen és ben conegut. En 1954 havia conegut a Robert Rauschenberg i John Cage, ambdós van tindre gran influència en la seua trajectòria artística i li van posar en contacte amb algunes figures de la màxima importància en l'escena artística novaiorquesa i internacional, com el coreògraf Merce Cunningham o el mateix Marcel Duchamp.

Després d'instal·lar-se a Nova York en els primers anys 50, ràpidament es va guanyar el reconeixement de la crítica per les seues innovadores imatges de banderes, dianes, alfabetes i números. L'obra de Jasper Johns, des del seu origen, imposa una certa distància entre la pintura i la seua representació. Així, en les seues banderes i dianes desenrotlla una reflexió comuna, Les banderes realitzades amb les dimensions clàssiques de les banderes de tela podrien descriure's, també, com l'alternança de tretze bandes roges i blanques amb un rectangle blau proveït de les 48 estrelles blanques en l'angle superior esquerre. Així mateix, reconeixem les dianes per la seua superposició de discos concèntrics i, tant la imatge com el títol, no deixen dubte respecte d'això. La lectura de l'obra de Jasper Johns ha estat condicionada per esta ambigüitat.

L'adquisició per part d'Alfred Barr en 1958 per a The Museum of Modern Art del quadre Flag (1954-1955) amb motiu de la primera exposició del pintor en la Leo Castelli Gallery així ho va demostrar. Els col·leccionistes, la premsa, el gran públic no van deixar de veure en esta pintura una icona de l'American Way of life, però el subtil fundador de la MOMA havia percebut immediatament la seua doble dimensió: la crítica respecte a l'abstracció que defenia llavors Clement

Greenberg i la invenció pictòrica que recuperava l'antic i lent procediment de la pintura a la cera per a oferir la imatge inèdita i desfasada de l'objecte més immediatament recognoscible per a qualsevol americà. Les Dianes, realitzades paral·lelament a les Banderes, plantejaven també esta qüestió, però amb un referent tant menys evident ja que una part de la pintura abstracta de l'època, utilitzava des de finals dels anys 1950 un vocabulari semblant de discos concèntrics.

No obstant això, des dels primers treballs de Johns es pot apreciar una imperfecció voluntària que, per diferents mitjans, permet mesurar les distàncies entre l'objecte i allò que ho anomena, entre els mitjans de representació i la imatge mental a què fan referència. Jasper Johns tracta de trobar un límit, eixe instant crític en què la significació persisteix quan ja res no la justifica. Busca les situacions successives en què la imatge, mentres perd la seua integritat, continua sent percebuda com a tal. L'extraordinària invenció que demostren els quadros pintats en els anys 1950 sobre el tema de les banderes i les dianes és la seua més perfecta demostració i prefigura les investigacions d'artistes conceptuals posteriors. Per esta mateixa raó, van nàixer les xifres i alfabets. En unes caselles regulars, producte de la metòdica divisió de la superfície del quadro, Johns va inscriure lletres o xifres amb plantilles que suprimien tota investigació en la grafia de la mateixa manera que la desfilada alfabètica i numèrica desafia qualsevol noció de discurs configurant una espècie de neutralitat visual.

Johns tria elements del llenguatge, els que permeten l'enunciació del món, per a subratllar com els seus quadros rebutgen tot missatge manifest. Perquè la seua evidència mateixa, la seua quotidiana banalitat fa d'ells, com la imatge de la bandera, llocs comuns: Res no hi ha en ells de l'ego de l'artista, de la preocupació per transmetre i imposar al públic, ni en el menor traç del pinzell, el seu món interior i les seues emocions, com en la dècada anterior havien fet els artistes de l'expressionisme abstracte.

En els anys següents el treball del pintor va estar determinant per la introducció del color, ja no per zones, com en les Dianes, sinó en capes lliures de roig, blau i groc, com les haguera pogut pintar la generació precedent. Esta aparent llibertat del gest, tan antitètica amb la tècnica de la pintura a la cera, és per a Johns una nova manera de jugar amb trampes: una tècnica lenta, exigent, que produïx una impressió d'espontaneïtat.

Esta capacitat d'anàlisi, esta teoria de la distància ha permés a l'obra de Jasper Johns abordar hui el contingut de la història de l'art —des de Duchamp a Picasso, des de Chirico a Delaunay— de la mateixa manera que havia estudiat, en els anys 1970, els mitjans de la pintura amb obres com *Corpse and Mirror* que la imatge mateixa, simètricament reflectida, resultava diferent segons que estiguera pintada a la cera o a l'oli. Enfocaments tots que apunten a la relativització del poder del contingut, a recordar en primer lloc que la pintura, constituïx l'essencial del missatge i que és en la seua pràctica, per a tot pintor, on finalment es troba la realitat.

J. Johns al llarg de la seua dilatada carrera artística ha explorat, amb el mateix virtuosisme, la pintura, el dibuix, el gravat i l'escultura, i ha sigut motiu de nombroses exposicions individuals en Museus que inclouen el Whitney Museum of American Art (1977); el Kunstmuseum Basel (1979), el Museum of Modern Art, Nova York (1986), el Philadelphia Museum of Art (1988) i la National Gallery, Washington D.C. (1990). El seu lloc com un dels artistes americans més importants del segle es va veure consolidat amb la premiada presentació de nova obra en la Biennale di Venezia de 1988, i amb una magnífica retrospectiva en el Museum of Modern Art de Nova York en 1996.